

УДК 712-057.4(092)

О.Л. РУБЦОВА, Н.В. ЧУВІКІНА

Національний ботанічний сад імені М.М. Гришка НАН України
Україна, 01014 м. Київ, вул. Тімірязєвська, 1

НАУКОВА ШКОЛА ДОКТОРА БІОЛОГІЧНИХ НАУК ПРОФЕСОРА Л.І. РУБЦОВА

Мета роботи — дослідити наукову школу відомого ландшафтного архітектора, дендролога, доктора біологічних наук професора Леоніда Івановича Рубцова.

Матеріал та методи. Проаналізовано творчі біографії вчених — учнів Л.І. Рубцова. Використано історико-науковий метод та метод інтерв'ювання.

Результати. Досліджено теоретичні розробки Л.І. Рубцова, викладені в унікальних монографіях, та практичні втілення його ідей під час будівництва ботанічних садів і парків. Професор Рубцов протягом 50 років плідно працював у галузі дендрології та зеленого будівництва. У Національному ботанічному саду імені М.М. Гришка НАН України Леонід Іванович був автором і керівником робіт зі створення дендрарію. У 1972 р. ботанічному саду надано статус пам'ятки садово-паркового мистецтва національного значення. Цьому також сприяли роботи Л.І. Рубцова. Свої знання та величезний досвід він передавав учням, які згодом стали знаними фахівцями-дендрологами і ландшафтними архітекторами. Професор Рубцов підготував 8 кандидатів наук: 3 кандидати архітектури (І.Д. Родічкін, В.Г. Масєвська, В.І. Мешкова) та 5 кандидатів біологічних наук (М.І. Орлов, Ю.К. Кіричек, М.Ф. Каплуненко, Б.К. Гришко-Богменко, Н.Ф. Колибіна).

Висновки. Ерудиція, широке коло інтересів та стиль роботи Леоніда Івановича мали визначне значення для залучення молодих талантів і на довгі роки визначили їх творчий шлях. Наукові праці Л.І. Рубцова, особливо монографії та довідники, досі є незамінними посібниками для багатьох фахівців у галузі ландшафтно-архітектури і декоративного садівництва.

Ключові слова: Л.І. Рубцов, ландшафтна архітектура, дендрологія, ботанічний сад.

Національний ботанічний сад імені М.М. Гришка НАН України (НБС) відомий далеко за межами Києва не лише своїми колекціями рослин, а і чудовим ландшафтним плануванням. Постановою колегії Держкомприроди УРСР від 26.07.1972 р. № 22 йому надано статус пам'ятки садово-паркового мистецтва національного значення. Цьому сприяли роботи видатного ландшафтного архітектора, доктора біологічних наук Леоніда Івановича Рубцова.

Л.І. Рубцов вперше приїхав до Києва у 1946 р. за запрошенням директора Ботанічного саду академіка М.М. Гришка. На той час Леонід Іванович був кандидатом біологічних наук (дисертацію на тему «Растения в ландшафтной архитектуре» було захищено у 1945 р.), викладав садово-паркове мистецтво у Ленінградській лісотехнічній академії (нині —

Санкт-Петербурзький державний лісотехнічний університет), обіймав посаду старшого наукового співробітника Ботанічного інституту імені В.Л. Комарова у Ленінграді та мав досвід створення ботанічних садів [8]. Для створення нового ботанічного саду АН УРСР у Києві, який, за задумом М.М. Гришка мав бути одним із найкращих у світі, в якому розроблялися б питання ландшафтно-архітектури, потрібні були фахівці з досвідом роботи.

З 1 вересня до 15 листопада 1946 р. за завданням М.М. Гришка Леонід Іванович разом з іншими співробітниками ботанічного саду (Д.Ф. Лихварем, О.Л. Липою та П.С. Чабаном) був відряджений до Німеччини для закупівлі за репараціями посадкового матеріалу для саду та відправлення його до Києва [10]. Окрім оформлення документів, завданням Л.І. Рубцова було ознайомитися із садово-парковим мистецтвом Німеччини. Вже через рік,

© О.Л. РУБЦОВА, Н.В. ЧУВІКІНА, 2017

з березня 1948 р., Л.І. Рубцов очолив відділ дендрології Центрального республіканського ботанічного саду (ЦРБС) в Києві, який посів особливе місце у його творчості. Пізніше Леонід Іванович згадував, що роки роботи в ЦРБС були найкращими, бо саме тут він мав можливість протягом понад 30 років спостерігати за створюваними ним композиціями та поліпшувати їх. При цьому він мав повну творчу свободу та широку палітру красок і форм колекції дендрарію, яка включала до 1500 видів та форм рослин [3]. Створений ним дендрарій НБС і нині, через десятки років, вражає гармонією та цілісністю, а окремі його композиції (сирінгарій, сад магнолій, композиції на ділянці голонасінних, боскети зі стриженого граба) стали візитівкою саду.

У 1954 р. у Ботанічному інституті імені В.Л. Комарова АН СРСР Л.І. Рубцов захистив докторську дисертацію на тему «Биологические основы создания садово-паркового ландшафта». У 1958 р. йому було присвоєно звання професора за фахом «дендрологія та садово-паркове будівництво» [3, 11].

Протягом 50 років Л.І. Рубцов працював у галузі дендрології та зеленого будівництва. У 1965—1979 рр. Леонід Іванович також працював головним консультантом Українського державного інституту проектування міст Держбуду УРСР (ДІПРОМІСТО). Під його керівництвом було створено багато ландшафтних об'єктів [8].

Свої знання та величезний досвід Л.І. Рубцов передавав учням, які згодом стали гарними фахівцями-дендрологами та ландшафтними архітекторами. Професор Рубцов підготував 8 кандидатів наук: 3 кандидати архітектури (І.Д. Родічкін, В.Г. Маєвська, В.І. Мешкова) і 5 кандидатів біологічних наук (М.І. Орлов, Ю.К. Кіричек, М.Ф. Каплуненко, Б.К. Гришко-Богменко, Н.Ф. Колибіна). Унікальність наукової школи Л.І. Рубцова зумовлена тим, що фахівців з ландшафтної архітектури його рівня в ті роки в Україні не було, жоден вищий навчальний заклад України не готував таких спеціалістів. Наукові праці Л.І. Рубцова, особливо монографії та довідники, досі є незамінними посібниками для багатьох фа-

І.Д. Родічкін
I.D. Rodichkin

хівців у галузі ландшафтної архітектури і декоративного садівництва.

Першим і найбільш відомим його учнем був Іван Дмитрович Родічкін (1927—2000) — знаний ландшафтний архітектор, автор проєктів парків та скульптурно-паркових комплексів. Дисертаційну роботу на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури «Архитектурно-планировочное решение и ландшафтная композиция лесопарка» було захищено у Науково-дослідному інституті містобудівництва у 1959 р. Першим керівником був доктор біологічних наук Л.І. Рубцов, а другим — кандидат архітектури І.О. Косаревський.

Згодом Іван Дмитрович став доктором архітектури (дисертацію на тему «Методология градостроительного проектирования рекреационных систем в условиях Украинской ССР» було захищено у Ленінграді у 1980 р.), професором. Протягом багатьох років викладав у Київському інженерно-будівельному інституті (нині — Київський національний університет будівництва і архітектури).

І.Д. Родічкін створив власну наукову школу. Серед його учнів доктори архітектури професори Г.А. Потаєв (Мінськ), А.А. Мірошніченко (Дніпро), К.М. Яковлевас-Матецькіс (Вільнюс), А.Ж. Абілов (Алмати), А.Д. Жирнов (Київ),

М.І. Орлов
M.I. Orlov

кандидати архітектури А.Р. Горбик, Н.В. Сідорова, О.В. Лесков (Київ), Ю.Я. Сабан (Львів) [13].

Багато років І.Д. Родічкін досліджував старовинні українські садиби. Цій тематиці присвячено низку його публікацій. У 2005 р. вже після його смерті вийшла з друку монографія, над якою він разом з дружиною працював багато років [7]. Загалом він був автором понад 250 наукових публікацій, зокрема 12 монографій з питань рекреації, теорії садово-паркового мистецтва та історії будівництва в Україні, великої кількості проектних розробок.

Михайло Іванович Орлов (1918—2000) під керівництвом Л.І. Рубцова у 1963 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Биологические особенности видов рода клематис (*Clematis* L.) в связи с культурой этих растений в УССР». Він познайомився з Л.І. Рубцовим ще під час навчання у Ленінградській лісотехнічній академії, по закінченні якої за фахом «інженер зеленого будівництва» у 1947 р. переїхав до Києва. З 1947 до 1988 р. М.І. Орлов працював у ЦРБС, де пройшов шлях від старшого квітникаря відділу декоративного садівництва до старшого наукового співробітника та заступника директора Ботанічного саду із зеле-

ного будівництва і дендропарків (1966—1972) та завідувача відділу квітникових і оранжерейних рослин (1971—1974). Займався проектуванням та будівництвом експозиційних ділянок «Партер» і «Квітникова гірка», які на той час мали спільну назву «Сад безперервного цвітіння». Під час навчання в аспірантурі у відділі дендрології брав активну участь в експедиціях відділу з обстеження старовинних парків України.

Під керівництвом Леоніда Івановича М.І. Орлов створив у Ботанічному саду унікальну ділянку деревних ліан. У 1985 р. колекція зібраних ним ліан нараховувала 126 видів та різновидів, 58 сортів і 61 гібрид клематисів власної селекції. З 1961 р. займався селекційною роботою. Його сорти користувалися величезною популярністю серед квітників. Чотири сорти (Спутник, Сувенір, Талісман та Хрустальний) отримали авторські свідоцтва. Сорт Восток, створений 1963 р., у 2000 р. був відзначений нагородою British Clematis Society.

М.І. Орлов протягом 15 років викладав на курсах квітництва та декоративного садівництва ЦРБС, 4 роки керував цими курсами. Він був автором понад 40 наукових праць.

Юлій Кіндратович Кіричек (1925—1982) так само, як і М.І. Орлов, у 1952 р. закінчив Ленінградську лісотехнічну академію за фахом «інженер зеленого будівництва». З 1952 до 1955 р. працював у дендропарку «Тростянець», який у ті роки підпорядковувався ЦРБС. У 1955—1957 рр. він працював на Українській дослідній станції квітникових декоративних рослин Міністерства комунального господарства УРСР, а у 1957—1959 рр. — у Державному інституті проектування міст «Київпроект», де керував авторською групою зі складання проекту зеленої зони м. Києва. Крім того, він розробляв проекти озеленення нових парків та нових жилих масивів м. Києва.

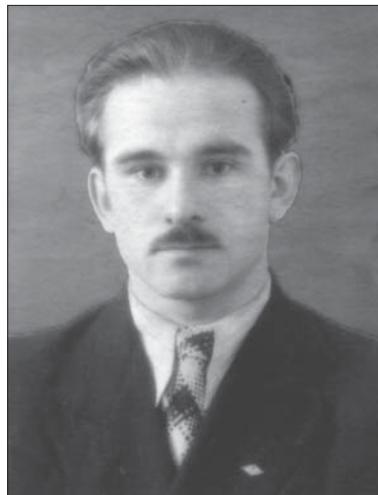
У 1959 р. Ю.К. Кіричек вступив до аспірантури ЦРБС і у 1963 р. під керівництвом Л.І. Рубцова захистив кандидатську дисертацію на тему «Итоги интродукции голосеменных деревьев и кустарников в дендропарке “Тростянец” Черниговской области». По закін-

ченні аспірантури він працював у відділі дендрології ЦРБС на посадах спочатку молодшого, а з 1965 р. — старшого наукового співробітника. У 1963—1965 рр. обіймав посаду заступника директора ЦРБС із зеленого будівництва та садово-паркової архітектури. Під час роботи в ЦРБС працював над темою «Розробка комплексу заходів зі створення зелених зон навколо міст і промислових центрів та озеленення населених міст», написав главу «Композиция зеленых насаждений» для збірника «Озеленение городов», виданого у 1966 р. У 1967 р. отримав звання старшого наукового співробітника за спеціальністю «ботаніка»

У 1968 р. Ю.К. Кіричек перейшов на викладацьку роботу до Української сільськогосподарської академії (нині — Національний університет біоресурсів та природокористування), де працював на посадах старшого наукового співробітника, пізніше — доцента до 1978 р.

Микола Федорович Каплуненко (1925—2014) у 1956 р. закінчив Українську сільськогосподарську академію за спеціальністю «інженер лісового господарства». У 1958 р. прийшов на роботу до ЦРБС, де пропрацював 30 років, пройшов шлях від старшого квітникаря до старшого наукового співробітника відділу дендрології. У 1963 р. під керівництвом Л.І. Рубцова він захистив кандидатську дисертацію на тему «Биологические особенности видов рода туя и биота в связи с культурой их в Полесье и Лесостепи Украины». У 1964—1968 рр. М.Ф. Каплуненко працював на посаді вченого секретаря Ботанічного саду, а у 1970—1974 рр. був заступником директора ЦРБС з наукової роботи. Він був автором та співавтором 65 наукових і науково-популярних праць, зокрема 6 монографій з питань інтродукції деревних рослин та зеленого будівництва.

Борис Костянтинович Гришко-Богменко (1935—1999) у 1958 р. закінчив Українську сільськогосподарську академію за спеціальністю «інженер лісового господарства» і того ж року почав працювати у відділі дендрології ЦРБС. У 1969 р. під керівництвом Л.І. Рубцова захистив кандидатську дисертацію на тему «Биологические особенности видов рода орех

Ю.К. Кіричек
Yu.K. Kirychek

М.Ф. Каплуненко
M.F. Kaplunenko

(*Juglans L.*) в условиях Лесостепи Украины». Під час роботи у Ботанічному саду під керівництвом Л.І. Рубцова поповнював дендрарій новими видами і формами деревних листяних рослин та досліджував культуру горіхоплідних у лісовому і сільському господарствах. З 1970 р. і до кінця життя викладав у Київському педагогічному інституті імені М.П. Драгоманова, був деканом (з 1987 р.) природничо-географічного факультету.

Б.К. Гришко-Богменко
B.K. Gryshko-Bogmenko

Н.Ф. Колибіна
N.F. Kolybina

Ніна Федорівна Колибіна (нар. 1935 р.) по закінченні у 1958 р. Української сільськогосподарської академії за спеціальністю «інженер лісового господарства» до 1961 р. працювала у відділі дендрології Ботанічного саду імені акад. О.В. Фоміна, потім перейшла на роботу до Київзеленбуду, а у 1963—1966 рр. працювала у відділі зеленого будівництва Науково-дослідного інституту міського господарства. У 1964—

1965 рр. відділом керував Л.І. Рубцов. Під його керівництвом співробітники відділу займалися питаннями ландшафтного формування лісових насаджень. У 1965—1967 рр. було надруковано три статті (автори — Л.І. Рубцов, Ю.А. Атаманюк, Н.Ф. Колибіна), присвячені організації ландшафту в приміських лісах зеленої зони м. Києва.

У 1966 р. Н.Ф. Колибіна вступила до аспірантури ЦРБС, де під керівництвом Л.І. Рубцова у 1970 р. захистила кандидатську дисертацію на тему «Биологические особенности видов рода липа (*Tilia* L.) в Лесостепи Украины». По закінченні аспірантури Ніна Федорівна працювала на посаді молодшого наукового співробітника відділу дендрології ЦРБС. Займалася дослідженнями питань інтродукції, росту, розвитку та використанню в озелененні деревних рослин родини Розові. У 1972 р. її було переведено до відділу акліматизації рослин, де вона досліджувала дикорослі плодові рослини та займалася інтродукцією і селекцією горобин та волоського горіху. У 1976 р. її роботу в ЦРБС було закінчено в зв'язку з переїздом до нового місця роботи чоловіка.

Валентина Григорівна Маєвська (1929—2017) у 1955 р. закінчила архітектурний факультет Київського інженерно-будівельного інституту та отримала призначення на роботу в Український державний інститут проектування міст «ДІПРОМІСТО». Тут вона пропрацювала до виходу на пенсію на посадах архітектора, старшого архітектора, керівника групи, головного архітектора проектів архітектурно-планувальної майстерні № 8. За цей час за її участю було розроблено понад 100 планів міст і містечок.

У 1967 р. під час роботи над проектом реконструкції заповідника «Асканія-Нова» (Херсонська обл.) Валентина Григорівна познайомилася з Л.І. Рубцовим. Ця робота лягла в основу її кандидатської дисертації на тему «Композиция паркового ландшафта в засушливых условиях степной зоны УССР», яку вона захистила у 1973 р. Під керівництвом Леоніда Івановича В.Г. Маєвська працювала також над технічним проектом планування та озеленення Олександрівського ландшафтного парку у м. Ор-

джонікідзе (Дніпропетровська обл.), проекти ботанічного саду «Поділля» у м. Вінниця, Дієво-Таромської зони відпочинку у м. Дніпропетровськ [4].

Валентина Григорівна разом з колегами з «ДІПРОМІСТА» розробляла проекти планування зони відпочинку на р. Бахмутка у м. Донецьк, благоустрою території парку «Партизанська слава» у м. Київ, реконструкції парку-пам'ятки садово-паркової архітектури «Утьос — Карасан» у м. Алушта, ландшафтного дендропарку «Заплавний ліс» у м. Кривий Ріг, Першотравневого парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва у м. Київ, заповіднику «Поле Полтавської битви» у м. Полтава, парку Перемоги у м. Ужгород тощо.

У 1982 р. Валентина Григорівна у складі творчої групи взяла участь у Міжнародному конкурсі на проектування парку Ля Віллет (фр. *parc de La Villette*) у м. Париж (Франція) [12].

За вагомий внесок В. Г. Маєвської у ландшафтну архітектуру Указом Президії Верховної Ради УРСР від 20 березня 1981 р. їй присвоєно звання заслуженого архітектора Української РСР.

Архітектор Валентина Іванівна Мешкова (нар. 1935 р.) у 1978 р. захистила кандидатську дисертацію на тему «Пространственная организация парка санаторного комплекса на основе ландшафтного сценария (в условиях Южного берега Крыма) (наукові керівники — І.О. Фомін, Л.І. Рубцов) [5]. По закінченні архітектурного факультету Київського інженерно-будівельного інституту (1959) працювала на посаді архітектора у м. Іркутськ (Росія). У 1961 р. повернулася до Києва і працювала на посаді архітектора у проектних інститутах. У 1981—1990 рр. працювала у ЦРБС на посаді старшого наукового співробітника відділів зеленого будівництва та паркознавства (з 1986 р.), фактично виконуючи обов'язки головного ландшафтного архітектора саду. Виконала 45 проектів з реконструкції або створення експозицій Ботанічного саду, а також різноманітних об'єктів зеленого будівництва у Києві, Дніпродзержинську та інших містах України. За проект центру села Моринці — батьківщини

В.Г. Маєвська
V.G. Maevskaya

В.І. Мешкова
V.I. Meshkova

Т.Г. Шевченка у 1968 р. була нагороджена урядовою нагородою. В.І. Мешкова розробила універсальний метод — ландшафтний сценарій проектування ландшафтних об'єктів (місто, вулиця, парк, село тощо), концепцію формування культурного ландшафту Києва, «Полтавський сад» як збірний образ культурного ландшафту центру України. Брала участь у розробці методичних рекомендацій з ланд-

А.А. Анненков
A.A. Annenkov

шафтного формування ботанічних садів, зокрема зі створення експозицій природної флори. Дослідження історії, принципів та прийомів створення садів троянд викладено в монографії «Сад роз» [6].

Багато часу Валентина Іванівна приділяла роботі з молодими спеціалістами, навчала їх основам ландшафтної архітектури. Активно працювала у секції природно-заповідних територій Київського міського товариства охорони природи.

Анатолій Анатолійович Анненков — ще один учень Л.І. Рубцова, який зробив вагомий внесок у ландшафтну архітектуру.

У другій половині 1960-х років у Нікітському ботанічному саду було створено майстерню ландшафтного проектування, де працювали молоді інженери-дендрологи. Л.І. Рубцов часто приїздив до Криму, обстежував кримські парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, відвідував Нікітський ботанічний сад, де читав лекції із садово-паркового мистецтва, послухати які завжди прагнули молоді співробітники саду [1]. А.А. Анненков під керівництвом Л.І. Рубцова працював над темою

«Ландшафт — основа формирования системы зеленых насаждений Южного берега Крыма». Леонід Іванович щедро ділився знаннями зі своїми учнями. А.А. Анненков став визнаним фахівцем з ландшафтної архітектури. Розробляв проекти парків у багатьох санаторіях Криму. Брав участь у реконструкції резиденції президента у Форосі. Найкраща його робота — реконструкція парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва «Айвазовское» в смт Партеніт у Криму [2]. За цю роботу колектив парку на чолі з А.А. Анненковим був нагороджений у 2008 р. золотою медаллю лауреата Національної премії в галузі ландшафтної архітектури та дизайну «Квітуха Україна» і золотою медаллю за перемогу в конкурсі «Сади нації».

Висновки

Ерудиція, широке коло інтересів та стиль роботи Леоніда Івановича Рубцова мали визначне значення для залучення молодих талантів і на довгі роки визначили їх творчий шлях.

Наукова школа доктора біологічних наук професора Л.І. Рубцова, лідера, авторитет якого був незаперечним, — це спільнота дослід-

ників різних поколінь, кожний з яких став яскравою творчою особистістю.

1. *Клименко З.К.* В Никитском ботаническом саду знают и помнят Леонида Ивановича Рубцова / З.К. Клименко // Международные чтения, посвященные 110-летию со дня рождения доктора биологических наук, профессора Леонида Ивановича Рубцова: Материалы конф. — К. : Моляр С.В., 2012. — С. 20—23.
2. *Крюкова И.* Никитский ботанический сад. История и судьбы / И. Крюкова. — Симферополь: Н. Орианда, 2011. — С. 312—314.
3. *Леонід Іванович Рубцов (1902—1980): біобібліографія.* — К.: Моляр С.В., 2012. — 32 с.
4. *Маевская В.Г. Л.И. Рубцов и мое вхождение в ландшафтную архитектуру / В.Г. Маевская // Международные чтения, посвященные 110-летию со дня рождения доктора биологических наук, профессора Леонида Ивановича Рубцова: Материалы конф. — К. : Моляр С.В., 2012. — С. 32—36.*
5. *Мешкова В.И.* О творческом вкладе Л.И. Рубцова в науку и практику садового искусства / В.И. Мешкова // Международные чтения, посвященные 110-летию со дня рождения доктора биологических наук, профессора Леонида Ивановича Рубцова: Материалы конф. — К. : Моляр С.В., 2012. — С. 23—31.
6. *Мешкова В.И.* Сад роз / В.И. Мешкова, Е.Л. Рубцова. — К.: Мистецтво, 2007. — 144 с.
7. *Родічкін І.Д.* Старовинні маєтки України / І.Д. Родічкін, О.І. Родічкіна. — К. : Мистецтво, 2005. — 383 с.
8. *Рубцова Е.Л.* Вклад доктора биологических наук, профессора Л.И. Рубцова в проектирование и строительство парков Украины / Е.Л. Рубцова // Интродукція рослин. — 2016. — № 3. — С. 64—74.
9. *Рубцова Е.Л.* Вклад доктора биологических наук, профессора Л.И. Рубцова в создание ботанических садов / Е.Л. Рубцова, Е.И. Романец // Интродукція рослин. — 2016. — № 1. — С. 4—49.
10. *Чувікіна Н.В.* Научная деятельность Леонида Ивановича Рубцова в Национальном ботаническом саду им. Н.Н. Гришко НАН Украины / Н.В. Чувікіна // Международные чтения, посвященные 110-летию со дня рождения доктора биологических наук, профессора Леонида Ивановича Рубцова: Материалы конф. — К. : Моляр С.В., 2012. — С. 68—71.
11. *Чувікіна Н.В.* Вони будували сад : біографічний довідник / Н.В. Чувікіна, С.В. Клименко. — К. : Цукор України, 2009. — 172 с.
12. <http://www.archive.gov.ua/rus/category/Maevskaya-valentina.html>
13. http://landscape-gildiya.com.ua/informacija_personalii_rodichkin.html

Рекомендував до друку В.І. Мельник
Надійшла до редакції 16.05.2017

REFERENCES

1. *Klymenko, Z.K.* (2012), V Nykytskom botanycheskom sadu znayut y pomnyat Leonida Ivanovycha Rubtsova [In the Nikita botanical garden they know and remember Leonid Ivanovich Rubtsov] Mezhdunarodnyie chteniya, posvyaschennyye 110-letiyu so dnya rozhdeniya doktora biologicheskikh nauk, professora L.I. Rubtsova [International readings devoted to the 110th anniversary of Doctor of Biological sciences, professor Leonid Ivanovich Rubtsov]. Kyiv: Molar S.V., pp. 20—23.
2. *Kryukova, Y.* (2011), Nykytskyy botanycheskyy sad. Ystoryya y Sudby [Nikita Botanical Garden. History and Destiny]. Simferopol: N.Orianda, pp. 312—314.
3. *Leonid Ivanovych Rubtsov (1902—1980): biobibliografiya*, 2012 [Leonid Rubtsov (1902—1980): Bibliography]. Kyiv, 32 p.
4. *Maevskaya, V.G.* (2012), L.I. Rubtsov i moe vhozhdenie v landshaftnuyu arhitekturu [L.I. Rubtsov and my entry into landscape architecture]. Mezhdunarodnyie chteniya, posvyaschennyye 110-letiyu so dnya rozhdeniya doktora biologicheskikh nauk, professora L.I. Rubtsova [International readings devoted to the 110th anniversary of Doctor of Biological sciences, professor Leonid Ivanovich Rubtsov]. Kyiv: Molar S.V., pp. 32—36.
5. *Meshkova, V.I.* (2012), O tvorcheskom vklade L.I. Rubtsova v nauku i praktiku sadovogo iskusstva [On the creative contribution of L.I. Rubtsov in the science and practice of garden art] Mezhdunarodnyie chteniya, posvyaschennyye 110-letiyu so dnya rozhdeniya doktora biologicheskikh nauk, professora L.I. Rubtsova [International readings devoted to the 110th anniversary of Doctor of Biological sciences, professor Leonid Ivanovich Rubtsov]. Kyiv: Molar S.V., pp. 23—31.
6. *Meshkova, V.I. and Rubtsova, E.L.* (2007), Sad roz [Rose garden]. Kyiv: Mystetstvo, 144 p.
7. *Rodichkin, I.D. and Rodichkina, O.I.* (2005), Starovynni mayetky Ukrayiny [Ancient estates of Ukraine]. Kyiv: Mystetstvo, 383 p.
8. *Rubtsova, E.L.* (2016), Vklad doktora biologicheskikh nauk, professora L.I. Rubtsova v proektirovanie i stroitelstvo parkov Ukrainy [Contribution of doctor of biological sciences, professor L.I. Rubtsov in the design and construction of parks in Ukraine] Introduktsiya roslin [Plant Introduction], N 3, pp.64—74.
9. *Rubtsova, E.L. and Romanets, E.I.* (2016), Vklad doktora biologicheskikh nauk, professora L.I. Rubtsova v sozdanie botanicheskikh sadov [Contribution of the doctor of biological sciences, professor L.I. Rubtsov to creation of botanical gardens] Introduktsiya roslin [Plant Introduction], N 1, pp. 41—49.
10. *Chuvikina, N.V.* (2012), Nauchnaya deyatelnost Leonida Ivanovycha Rubtsova V Natsionalnom botanicheskom sadu im. N.N. Hryshko NAN Ukrainy [Scientific activity of Leonid Ivanovich Rubtsov In N.N. Gryshko National Botanical Garden of the NAS of Ukraine] Mezhdunarodnyie chteniya, posvyaschennyye 110-letiyu so dnya rozhdeniya doktora biologi-

cheskikh nauk, professora L.I. Rubtsova [International readings devoted to the 110th anniversary of Doctor of Biological sciences, professor Leonid Ivanovich Rubtsov]. Kyiv: Molar S.V., pp. 68—72.

11. *Chuvikina, N.V. and Klymenko, S.V.* (2009), Vony buduvaly sad : biohrafichnyy dovidnyk [They built garden: biographical directory], Kyiv: Tsukor Ukrayiny, 172 p.
12. <http://www.archive.gov.ua/rus/category/Maevskayavalentina.html>
13. http://landscape-gildiya.com.ua/informacija_personalii_rodichkin.html

Recommended by V.I. Melnik
Received 16.05.2017

Е.Л. Рубцова, Н.В. Чувікіна

Национальный ботанический сад
имени Н.Н. Гришко НАН Украины,
Украина, г. Киев

НАУЧНАЯ ШКОЛА ДОКТОРА
БИОЛОГИЧЕСКИХ НАУК
ПРОФЕССОРА Л.И. РУБЦОВА

Цель работы — исследовать научную школу известного ландшафтного архитектора, дендролога, доктора биологических наук профессора Леонида Ивановича Рубцова.

Материал и методы. Проанализированы творческие биографии ученых — учеников Л.И. Рубцова. Использован историко-научный метод и метод интервью.

Результаты. Исследованы теоретические разработки Л.И. Рубцова, изложенные в уникальных монографиях, и практическое воплощение его идей во время строительства ботанических садов и парков. Профессор Рубцов на протяжении 50 лет плодотворно работал в области дендрологии и зеленого строительства. В Национальном ботаническом саду имени Н.Н. Гришко НАН Украины Леонид Иванович был автором и руководителем работ по созданию дендрария. В 1972 г. ботанический сад получил статус памятника садового-паркового искусства национального значения. Этому способствовали также работы Л.И. Рубцова. Свои знания и огромный опыт он передавал ученикам, которые со временем стали хорошими специалистами-дендрологами и ландшафтными архитекторами. Профессор Рубцов подготовил 8 кандидатов наук: 3 кандидата архитектуры (И.Д. Родичкин, В.Г. Маевская, В.И. Мешкова) и 5 кандидатов биологических наук (М.И. Орлов, Ю.К. Киричек, Н.Ф. Каплуненко, Б.К. Гришко-Богменко, Н.Ф. Колыбина).

Выводы. Эрудиция, широкий круг интересов и стиль работы Леонида Ивановича имели определяющее значение для привлечения молодых талантов и

на долгие годы определили их творческий путь. Научные работы Л.И. Рубцова, особенно монографии и справочники, до сих пор являются незаменимыми пособиями для многих специалистов в области ландшафтной архитектуры и декоративного садоводства.

Ключевые слова: Л.И. Рубцов, ландшафтная архитектура, дендрология, ботанический сад.

O.L. Rubtsova, N.V. Chuvikina

M.M. Gryshko National Botanical Garden,
National Academy of Sciences of Ukraine,
Ukraine, Kyiv

SCIENTIFIC SCHOOL OF DOCTOR
OF BIOLOGICAL SCIENCES PROFESSOR
L.I. RUBTSOV

Objective — to explore the scientific school of the famous landscape architect, dendrologist, doctor of biological sciences professor Leonid Ivanovich Rubtsov.

Material and methods. Creative biographies of L.I. Rubtsov's post graduate students have been analyzed. The historical-scientific method and method of interviews were used.

Results. The theoretical scientific developments of L.I. Rubtsov, set out in unique monographs, and his ideas are implemented practically during the construction a number of botanical gardens and parks were investigated. Professor Rubtsov worked fruitfully for 50 years in the field of dendrology and green building. In M.M. Gryshko National Botanical Garden of the NAS of Ukraine Leonid Ivanovich was the author and the head of the work on the arboretum creation. In 1972 the Botanical Garden was granted the status of a monument of landscape art of national importance. This became possible thanks to works of L.I. Rubtsov. His knowledge and great experience he passed on to his students, who eventually became good experts in dendrology and landscape architects. Professor L.I. Rubtsov was the head of 8 post graduate students (Candidates of Sciences): namely 3 Candidates of Architecture (I.D. Rodichkin, V.G. Maevskaya, V.I. Meshkova) and 5 Candidates of Biological Sciences (M.I. Orlov, Yu.K. Kirychek, M.F. Kaplunenko, B.K. Gryshko-Bogmenko, N.F. Kolybina).

Conclusions. Erudition, a wide range of interests and style of work of Leonid Ivanovich were of decisive importance for attracting young talents and for many years determined their creative ways. Scientific works of L.I. Rubtsov, especially monographs, reference books and manuals are still indispensable benefits for many specialists in the field of landscape architecture and decorative gardening.

Key words: L.I. Rubtsov, landscape architecture, dendrology, botanical garden.